

Денис Загірняк

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і фінансів,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук

Анжела Клименко

студентка гр. МК-22-1,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук

CASHLESS-ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Зростання популярності безготівкових платежів та цифрових грошей означає, що суспільство все менше використовує готівку. Розширення торгівлі в інтернеті та е-комерції демонструє перехід до цифрового споживання. Багато компаній активно переходять до безготівкових платежів, щоб оптимізувати фінансові процеси та полегшити оплату для клієнтів [1]. Зростання популярності мобільних платіжних додатків, таких як Apple Pay, Google Pay і інші, свідчить про розширення безготівкових опцій. Пандемія COVID-19 спричинила зростання попиту на безготівкові платежі через обмеження фізичного контакту та переносу готівки. Тому слід задуматися чи може це призвести до економіки cashless.

Безготівкова економіка (cashless-економіка) – це планомірна відмова від використання готівкових коштів на користь безготівкових розрахунків [2].

За даними Нацбанку України, статистика використання платіжних карток, емітованих банками України, протягом II кварталу 2023 року свідчить, що безготівкові розрахунки українців залишаються на високому рівні, попри другий рік війни. Так, кількість операцій (безготівкових та з отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, в Україні та за її межами у II кварталі 2023 року становила 1 842,9 млн шт., а їхня сума – 1 334,9 млрд грн. З них безготівковими були 1 710,6 млн операцій на загальну суму 829,5 млрд грн. Тобто українці продовжують віддавати перевагу безготівковим операціям з платіжними картками: 9 із 10 операцій з платіжними картками – безготівкові [3].

Чималий резонанс викликала заява заступника керівника Офісу Президента України з економічних питань Р. Шурми під час міжнародної інвестиційної конференції у Лондоні, що готівкові розрахунки можуть замінити на платежі за допомогою банківських карток або P2P-перекази. Пізніше він пояснив свої слова: «Так, перехід на безготівкові розрахунки неможливий без комплексної податкової реформи, амністії капіталів, а також розбудови необхідної інфраструктури. Але в Україні є всі шанси взяти найкращий світовий досвід у цьому напрямку та реалізувати його» [4].

Однак залишається питання, чи готова до цього Україна. Щоб з'ясувати чи можливо повністю перевести економіку України на безготівкову та чи потрібно це взагалі, потрібно зважити всі за та проти.

Переваги та можливості cashless-економіки:

– Безготівкові платежі можуть бути легше відстежені та перевірені, що сприяє вищій прозорості та громадському контролю над фінансовими операціями. Це ускладнює функціонування тіньової економіки та уникання оподаткування. Це може зробити життя корупціонерів складнішим, оскільки їм важче приховувати незаконні доходи та обмінювати хабар.

– Економія і зручність для фінансових установ і банків, адже готівку потрібно зберігати, охороняти, возити, рахувати, захищати від підробок, змінювати старі купюри, тобто банківське обслуговування мало б стати дешевшим.

– Електронні платіжні системи роблять життя зручнішим для людей. Гроші можна переказувати та отримувати в будь-який момент та в будь-якому місці, використовуючи смартфони та інші електронні пристрої.

Недоліки:

– Варто розуміти, що використання готівки само по собі не є головною причиною корупції. Готівка є і в США, і в Швейцарії, і в Німеччині, і в інших країнах, де рівень корупції значно менший, ніж у нас. Отже, наявність готівки в економіці не дорівнює наявності корупції.

– Залежність від технологій – безготівкова економіка вимагає доступу до інтернету та технічних засобів, що викликає проблеми для тих, хто не має доступу до цих ресурсів. Наприклад, пенсіонери, які до сих пір пенсію отримують готівкою та не мають смартфонів.

– Зберігання особистих фінансових даних в електронній формі може ставити питання щодо приватності та безпеки інформації, особливо в умовах зловживань та кібератак.

– Електронні платіжні системи можуть мати тимчасові відмови або незручності через технічні помилки, атаки з боку зловмисників, обслуговування та оновлення програмного забезпечення тощо. Це може призвести до затримок у проведенні операцій або навіть неможливості доступу до коштів.

– Пам'ятаємо, що у нашій країні зараз війна і, що творилося у перші дні війни: до банкоматів шалені черги, те саме у касах банків, майже усі кинулися знімати кошти і переводити їх у готівку. Минулої зими, коли певний час не було електрики, термінали не працювали і магазини приймали лише готівку. Отже, при блекауті, готівка – це єдиний спосіб оплати.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що станом на зараз недоліки безготівкової економіки переважають переваги, і вони є досить великими. Ще не існує країни яка на практиці повністю перейшла на cashless-економіку. Потрібно щоб існував баланс між безготівковою та готівковою економікою. Він важливий для забезпечення ефективного функціонування фінансової системи та врахування потреб різних верств населення.

Список використаних джерел:

1. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf.
2. Катан Л. І., Острініна В. В. Формування фінансової екосистеми безготівкових платежів в аграрному секторі України. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6698>.
3. Картковий ринок у II кварталі 2023 року: частка безготівкових операцій з картками – на високому рівні. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kartkoviy-rinok-u-ii-kvartali-2023-roku-chastka-bezgotivkovih-operatsiy-z-kartkami--na-visokomu-rivni> (дата звернення: 18.10.2023).
4. Планують повний перехід на безготівкові розрахунки та концентрацію функцій контролю в одному органі – Офіс Президента. БУХГАЛТЕР.UA. URL: https://buh.ligazakon.net/news/220646_planuyut-povniy-perekhd-na-bezgotvkvov-rozrakhunki-ta-kontsentratsyu-funktsy-kontrolyu-v-odnomu-organ--ofs-prezidenta (дата звернення: 18.10.2023).